סקופ

הפרטים המלאים על השעות הגורליות של החלטות בגין

מאז ומעולם נהג ראש־הממשלה, מנחם בגין, לשחרר את העובדים הקרובים לו מיום השישי בצהריים ועד למוצאי־שבת. היה ברור, כי ליועצו הקרוב, יחיאל קדישאי, ולמזכירתו הנאמנה, יונה קלימוביצקי, המלווים אותו מדי יום ביומו, אין מה לעשות ליד ראש־הממשלה במשך סוף השבוע. ימי השישי והשבת היו מוקדשים לבני מישפחתו הקרובים: רעייתו, עליזה, כשהיתה עדיין בחיים, בנו בנימין־זאב, אשת־בנו ושתי ילדיהם, בתו חסיה, בעלה מתי מילוא וילדיהם, ובתו הצעירה לאה.

חסיה ובעלה נהגו לבוא עם הילדים מדי יום שישי מביתם שבנאות־אפקה, ולנו בביתו של ראש־הממשלה. בנימין־זאב, אשתו והנכדים היו באים לבית האב ומצטרפים ליתר בני המישפחה, אך היו חוזרים ללון בביתם בירושלים.

בסוף השבוע שעבר קיצרו בני־המישפחה את שהייתם בבית בגין. חסיה אמרה לידידים קרובים: „הביקור אצל אבא לא היה כתמול שילשום. אבא היה טרוד וקצר־רוח. הרגשתי שהילדים מעצבנים אותו. שהוא רוצה להיות לבד ולכן חזרנו הביתה מוקדם מהרגיל."

חסיה לא ידעה עדיין מה שידע רק מנחם בגין לבדו: אביה היה טרוד ושקוע בעצמו, לפני ההודעה על ההתפטרות. שלא כמינהגו, לא שיתף בגין איש בהחלטתו. מנוי וגמור היה עימו לשמור על העניין בסוד, עד לרגע האחרון ממש.

„רצונו של אבא"

ל מחרת, כדרכו, בא בגין בשעה 8 בבוקר למישרדו שבקריית־הממשלה. הוא בירך את קדישאי ואת יונה לשלום, נכנס למישרד וקיבל את פניהם של השרים יעקב מרידור, גדעון פת ויורם ארידור.

בניגוד למה שפורסם, לא מסר בגין למרידור על החלטתו לפרוש. שר־הכלכלה שמע על החלטת ראש־הממשלה ביחד עם יתר חבריו השרים, בישיבת הממשלה.

הראשונים שידעו על החלטתו של בגין היו יחיאל קדישאי ויונה קלימוביצקי. יונה נכנסה כשבידה מיסמך כלשהו ללישכתו של בגין. מייד אחריה נכנס קדישאי. מאוחר יותר סיפרה יונה לחברות־הבלישכה: „בגין אמר לנו: ‚שבו בבקשה'. הוא אף פעם לא פנה אלינו בצורה כזאת. מיד ‚בנתי שמשהו קורה." אחרי שישבו, אמר להם בגין כי יש בדעתו להתפטר, ומייד התפנה ועלה לישיבת־הממשלה.

יונה היתה עדיין המומה כשיצאה מחדרו של ראש־הממשלה. כמוה גם יחיאל קדישאי. למרות שהשניים לא הוציאו מכלל אפשרות מהלך כזה, היה העיתוי של הודעת בגין מפתיע.

מייד אחר־כך חייגה מזכירת ראש־הממשלה למכון הגיאולוגי, שם עובד בנו של מנחם בגין, בנימין־זאב. דן מרידור, מזכיר הממשלה, מסר לבן את החדשה המרעישה. תגובתו של הבן היתה: „אם זה רצונו של אבא, אני מכבדו."

הבנות, חסיה ולאה, שמעו על כוונת ה־תפטרות ברדיו, ומיהרו להתקשר ללישכה.

על מה שקרה בישיבת הממשלה נשפכו כבר טונות של דיו. העובדה שאריק שרון הסתלק לפני שראש־הממשלה מסר את הודעתו, לא הפתיעה את מקורבי מנחם בגין: „הוא תמיד ידע להתחמק ממצבים לא נעימים," אמר אחד מהם. הידוע כשונא מובהק של שרון.

מאז מילחמת־לבנון היחסים בין מקורבי בגין לשר שרון הם גרועים ביותר.

כשירד בגין מישיבת הממשלה, היה הדבר הראשון ששאל את מזכירתו: „נו, הודיעו כבר על ההתפטרות שלי בחדשות?"

מאוחר יותר סיפרה קלימוביצקי לידידה: „בגין נראה כאילו הוקל לו, כאילו נגולה אבן מעל ליבו. הוא היה נינוח, שקט, ומיהר לביתו, בליווית יחיאל קדישאי".

אחרי הודעת ההתפטרות החלה חרושת ה־ניחושים פועלת במישנה־מרץ. כולם ניסו לנחש מה הביא להתפטרות המפתיעה. היו שטענו, כי הכרזת שר־העבודה־והרווחה, אהרון אזן, שאמר בליל־שבת, בהשבוע – יומן אירועים כי ישיבת־הממשלה נוהלה כמו ספינה ללא קברניט, היתה הקש ששבר את גב הגמל.

אמר על כך אחד ממקורבי בגין: „כבודו של אזן במקומו מונח, אך צריך היה הרבה יותר מכך כדי לשבור את בגין."

בקרב מקורבי בגין היתה מורת־רוח רבה נוכח התבטאויותיו של אזן. אחד מיועציו הבכירים של ראש־הממשלה אמר: „כל הבכיות של תמ"י הן שקר אחד גדול. את תמ"י לא מעניין כלל ציבור החלשים. כל מה שתמ"י עסוקה בו בזמן האחרון הוא הרשעתו של אהרון אבו־חצירא, והיא מפנה את האנרגיה שלה נגד היועץ המישפטי, יצחק זמיר. ראש־הממשלה ידע את זה כל הזמן."

הניחושים גברו והלכו. אך ככל הנראה, החלטתו של בגין לפרוש מתפקידו בשלה בו מאז מות רעייתו. סיפר אחד ממקורביו: „בגין הוא אדם סגור. האדם היחיד שלפניו היה פותח את סגור־ליבו היתה רעייתו, עליזה. הוא תמיד שמח לחזור אליה הביתה.

בסוף השבוע קיצרו בני־המישפחה את שהייתם בבית בגין. חסיה אמרה לידידים קרובים: „הביקור אצל אבא לא היה כתמול־שילשום. אבא היה טרוד וקצר־רוח. הרגשתי שהוא רוצה להיות לבד ולכן חזרנו."

„אילו היתה עליזה היום בחיים, היתה הארם המאושר ביותר בעולם. לה באמת נמאס מזמן שבעלה הוא ראש־הממשלה. היא לא יכלה לשאת את הנטל המוטל על כתפיו.

„אחרי מותה של עליזה, שחה קומתו של בגין. הוא היה חוור בכל לילה לבית ריק, לארבעה כתלים. וכשהארם הוא בודד, הוא מרבה במחשבות.

„הוא בודד מאוד. במשך היום נמצאים בבית מנהלת משק־הבית ועובדים אחרים. גם הבן, בנימין־זאב, מקפיד לאכול עם אביו ארוחת־צהריים מדי יום, אך בשעות הערב והלילה הבית מתרוקן. בגין צופה לבדו בטלוויזיה ונמצא בבית בלי איש, ואין לו עם מי לדבר. הבדידות קשה עליו ומילחמת־לבנון שברה את ליבו.

„אפשר להגיד שאריק שרון שבר את ליבו. הוא הוליך אותו שולל, מעל באמונו. בגין אף פעם לא סמך על שרון. בבחירות של 1977 לא רצה לצרף אותו לקואליציה. בסופו של דבר שוכנע לצרפו.

„גם כשעזר וייצמן התפטר מתפקידו, הוא החזיק במשך 14 חודשים בתיק־הביטחון, עד שמסר אותו לשרון. ואז, כאשר סמך על שרון, בא האיש והונה אותו במילחמת־לבנון.

„אחרי ועדת כהן, בגין היה אדם שבור. הוא לא היה אשם. הוא רומה. הוא ידע שעליו לשאת באחריות המוסרית, אך הוא ידע ששרון רימה אותו."

ממשיך אותו מקורב: „אילו לא היתה מילחמת־לבנון, ואילו אריק שרון לא היה מועל באמונו של ראש־הממשלה, בגין לא היה מגיע למצב שאליו הגיע.

טעם השילטון

„מנחם בגין לוקח ללב כל קורבן שנפל במילחמה. הוא אדם בעל מבט היסטורי, והוא מבין שבהיסטוריה של עם־ישראל תירשם המילחמה הזו לחובתו, לא לזכותו."

בימים האחרונים נהג בגין לשמוע להקשיב ולא להביע את דעתו. אך הבעיות שהערימו הליברלים על הקואליציה, הבעיות שיצרה תמ"י והבעיות הכלכליות העיקו עליו, והוא החליט להוריד מעל גבו את המעמסה שהפכה את חייו הקשים בלאר־הכי, לבלתי־אפשריים.

לפני מותה, ראגה עליזה בגין לדירה ברחוב רוזנבאום 1 בתל־אביב. מעטים יודעים כי הדירה היתה במצב של הזנחה קשה. הריצפה שקעה, הקירות התקלפו. לאה, העובדת כדיילת־קרקע באל על, התגוררה תקופה מסויימת בדירה, אך בגלל מצבה הפיסי של הדירה עברה להתגורר בבית ראש־הממשלה בירושלים.

אך עליזה בגין, זמן קצר לפני מותה, דאגה לשפץ את הדירה, לתקן את הריצפה ולחדש את הקירות. כאשר ימכור מנחם בגין, הוא יחזור לגור בבית שברחוב רוזנבאום מס' 1 בתל־אביב.

מקורב אחר שלו מצביע על הדמיון בין גולדה מאיר ובין מנחם בגין. גם גולדה, כמו בגין, סבלה יסורי־מצפון קשים בגלל מילחמה. היא בגלל יום־הכיפורים, הוא בגלל לבנון. גם גולדה חזרה לדירתה ברמת־אביב.

גולדה נפטרה מסרטן. השמועות בציבור, כי ראש־הממשלה לקה במחלה ממארת, הגיעו גם לאוזניו. מקורביו דוחים אותן מכל וכל. „אין לו מצב־רוח, לכן הוא אינו אוכל ולכן ירד במישקלו," הם אומרים, ודוחים את השמועות כמרושעות.

אבל אם משווים בין גולדה ובגין יש לזכור: הדבר שהחזיק את גולדה בחיים שנים ארוכות היה טעם־השילטון. מה יקרה למנחם בגין, אם הפוליטיקה לא תהיה יותר חלק מחייו?

שרית ישי ■

כ אשר הודיע מנחם בגין לחברי הממשלה על כוונתו להתפטר, הוא הביט סביבו ורעתו התחזקה: היורש שלו לא נמצא באותה שעה בחדר הישיבות!

ככל שחלפו השעות מאז שאמר מה שאמר, התברר יותר ויותר שכל מועמד מבין הח"כים היכולים להחליף אותו, יפתח תיבת־פאנדורה שתרחיק את הליכוד מהשילטון לשנים רבות.

השם הראשון שהוזכר היה של שר־החוץ יצחק שמיר. אנשיו, ובראשם רוני מילוא, דאגו להדליף שלשמיר יש רוב במרכז חרות ותמיכה רבה בסניפים. כששמע על כך ראש־הממשלה בשיי דור־הרדיו, הוא כעס מאוד.

אך לטענתם של אנשי שמיר אין על מה ל־סמוך. מחנהו של שמיר במרכז המיפלגה, כמו בכנסת, הוא קטן. הקואליציה שצריך ליצור שמיר כדי לזכות ברוב בתנועה היא בלתי־אפשרית.

יריבי מחנה שמיר מיהרו לשלוף נגדו את כל החומר שאותו ריכזו נגדו במשך שנים. אין ספק שחלק ממידע זה הובא לידיעת ראש־הממשלה מנחם בגין באותן שעות שחלפו מאז צהרי יום הראשון.

כנגד שמיר ישנן טענות מוקלטות, המטילות ספק חמור ביכולתו לנהל ממשלה דמוקרטית.

כן, לא, כן, לא, כן, לא, כן — מי הם היורשים

הצריכה להישמע לתביעות המיעוט ולא להפוך את הרוב שלה לרוב דורסני. הן מתבססות על דברים שהשמיע שמיר בהזדמנויות שונות, בחו־גים סגורים, בנוגע לתושבי השטחים הכבושים ולשמאל הישראלי.

יריבי שמיר איימו שאם הוא ימונה כיורש, הם יפתחו את הפה גם בעניין אחר. המרובר בדרך ניהול ההתנחלויות וההתיישבויות האורחיות בגדה, כפי שבוצעו מלישכת סגן־שר־החקלאות, מיכאל דקל — מאנשי שמיר — שלקח על עצמו את פיתוח התשתית האורחית בגדה.

וחיק חידות באדר

הטענה היא שישנן פרשיות הנוגעות לדרכי קניית הקרקע, חתימת החוזים, הטעיית המ־תיישבים ומוכרי הקרקעות. גם אם דקל אינו קשור אישית בפרשיות אלה, הרי שחשיפתן לציבור תפגע קשה במחנה שמיר.

גם שמו של המרכיב השלישי במחנה, מילוא, לא נפקד. „יש לנו הרבה מה לומר עליו ועל עניניי הסטודנטים שבהם הוא היה מעורב," אמר